

УДК 352.075.1:342.553

**О. Лебединська,
Н. Гринчук,
С. Сівков**

ЗДІЙСНЕННЯ САМОВРЯДУВАННЯ У МІСТАХ З ОСОБЛИВИМ СТАТУСОМ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА МЕХАНІЗМИ

Проаналізовано особливості здійснення місцевого самоврядування у містах із особливим статусом в Україні. Запропоновано підходи щодо унормування означеного питання на основі імплементації світового досвіду, міжнародних правових норм і стандартів.

Ключові слова: місцеве самоврядування, повноваження, особливий статус міст, правові засади, механізми.

Конституційно-правовий статус самоврядних органів, що функціонують на рівні міст із особливим статусом – м. Києві і м. Севастополі – залишається одним із дискусійних та неузгоджених питань у галузі місцевого самоврядування.

Водночас необхідно зазначити, що, відповідно до ч. 3 ст. 133 Конституції України, “міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України”. Ст. 24 п. 2 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” також обумовлює, що правовий статус місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі, а також в Автономній Республіці Крим визначається Конституцією України та цим Законом з особливостями, передбаченими законами про міста Київ і Севастополь. Тобто Конституція України, інші закони визначають особливий статус двох українських міст і передбачають прийняття окремих законів, які б такий статус підтверджували, забезпечували б ефективне функціонування в них як виконавчої влади, так і місцевого самоврядування.

З іншого боку, наростання у сучасних умовах тенденцій урбанізації та глобалізації, та водночас поширення місцевого самоврядування як невід’ємної складової розвитку демократії у розвинених країнах обумовлює необхідність вивчення інституту самоврядування у великих містах та містах з особливим статусом.

Необхідно зазначити, що досвід, стандарти та принципи функціонування місцевого самоврядування знайшли своє відображення у таких міжнародно-правових документах, як Європейська Хартія місцевого самоврядування [1], Всесвітня Декларація місцевого самоврядування [2], Європейська Конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади [3], Європейська Хартія міст [4] та Європейська Хартія міст II – Маніфест нової урбаністики [5], Додатковому протоколі до Європейської хартії місцевого самоврядування щодо права участі у справах місцевої влади (відкритий для підписання країнами-членами Ради Європи 16 листопада 2009 р., та протокол покликаний сприяти забезпеченню прав громадян на участь у громадському житті та прийнятті рішень на місцевому рівні). В контексті нашого предмету дослідження їх врахування як і аналіз наукових публікацій з даної проблематики має неабияке значення.

Вивченню теоретичних основ та прикладних аспектів самоврядування у містах присвячено ряд наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Зокрема, М. Баймуратов, Ю. Панейко, А. Ткачук [6 – 8] досліджують прикладні аспекти здійснення самоврядування, В. Борденюк [9] зосереджує свою увагу, насамперед, на конституційних засадах його здійснення. Особливостям сучасного вітчизняного самоврядування присвячено праці О. Батанова, В. Кравченко, В. Куйбіди, М. Пітцика, В. Погорілка, М. Пухтинського [10 – 13] та інших. Помітне місце у вивченні правового статусу та фінансової основи діяльності органів місцевого самоврядування займають наукові дослідження В. Вакуленка, В. Князева, С. Білої, В. Воротіна, [14, 15] та інших. У працях іноземних вчених Р. Аграноффа, З. Новіцкі, Є. Регульського [16 – 18] детально висвітлена специфіка функціонування органів самоврядування в європейських країнах, обґрунтовано необхідність правової регламентації функціонування органів самоврядування у містах з особливим статусом. Проте необхідно зазначити, що дослідженню здійснення самоврядування у містах з особливим статусом на сьогодні приділено, на нашу думку, ще недостатньо уваги.

В умовах змін, що відбуваються у державі, як і у місті Києві, зокрема, де нещодавно була проведена реформа місцевого самоврядування і на сьогодні відпрацьовуються підходи щодо удосконалення системи управління, ці питання набувають особливої актуальності. Дослідження спрямовано на формування теоретичного підґрунтя для удосконалення здійснення державної виконавчої влади та місцевого самоврядування у містах з особливим статусом, усунення існуючих протиріч і недостатньої урегульованості цих питань, розкриття об'єктивних умов оптимальної організації влади з можливою імплементацією іноземного досвіду функціонування міст з особливим статусом в умовах України.

Мета дослідження – аналіз специфіки здійснення місцевого самоврядування у містах з особливим статусом, вироблення на цій основі пропозицій щодо його удосконалення з врахуванням міжнародного досвіду, правових норм і стандартів.

Визначення особливого статусу міста передбачає певну їх класифікацію. Проте на сьогодні єдині критерії віднесення міста до того чи іншого виду відсутні. У практиці сучасного державотворення до переліку основних відносять: правові засади виникнення міста, їх цілі та завдання, функціональну спрямованість, правовий режим управління містом тощо, з врахуванням конституційних особливостей державного устрою загалом та тієї ролі, що законодавчо відведена місцевому самоврядуванню.

З огляду унормування правового статусу міста, виокремлюють такі підходи:

– загальний – визначає велике місто як адміністративно-територіальне утворення, що має вирішувати низку загальних завдань щодо забезпечення життєдіяльності міського населення (муніципальні послуги, транспорт, освіта тощо);

– спеціальний – для міст, що мають певні особливості територіального, господарчого або оборонного спрямування (прикордонні міста, курортні міста та міста, на території яких розташовані великі військові об'єкти тощо);

– індивідуальний – такий, що враховує конкретні особливості того чи іншого міста (місто-столиця, пам'ятка історії чи культури тощо) [19].

Міста з особливим статусом різняться за функціональними ознаками: міста-столиці та адміністративні центри територій; промислові та агропромислові міста; транспортні вузли й порти; курортні міста; наукогради; закриті адміністративно-територіальні одиниці (далі – ЗАТО) [20].

Для зазначених міст є характерними: велика кількість населення та висока щільність; значна щодобова внутрішньоміська та приміська міграція; найбільші системи життєзабезпечення на регіональному рівні (залізничні, автомобільні і авіаційні вузли, центри управління енергетичними системами тощо); розташування на їх території великої кількості об'єктів державної власності, іноземних посольств і представництв тощо. Як правило, міста з особливим статусом є центрами регіональних та загальнодержавних, громадських, соціальних і політичних структур. Будучи центрами політичного життя та загальнодержавного адміністративного управління, міста з особливим статусом стають внутрішніми та зовнішніми комунікаційними вузлами [21]. Все вищесказане обумовлює необхідність унормування їх правових статусів.

У європейських країнах надання містам особливого статусу (у правовому сенсі) розпочалося зі столиць та міст-центрів адміністративно-територіальних одиниць, яким було надано повноваження рівня земель (Відень), регіонів (Брюссель) чи провінцій (Мадрид). Згодом цей процес поширився на інші, особливо великі або значимі, міста. Так, у Швеції міста Гетеборге і Мальме поєднують у своїй компетенції права комун та округів. У Італії за цим принципом було розширено адміністративні права Турина, Мілана, Венеції, Генуї, Болоньї, Флоренції, Риму, Неаполя і Барі. У законодавстві Німеччини виділено особливу адміністративну категорію “позаокружні міста” (тобто автономні від округів, де вони розташовані), які поєднують у повноваженнях елементи прав комун, округів і навіть земель [22].

Це стосується й трьох найбільших міст Франції: Парижа, Марселя та Ліона, які мають спеціальний статус, що вирізняє їх з-поміж інших міст. Цей статус встановлено спеціальним законом № 82-1169 від 31.12.1982 р. [23]. У цих містах є два рівня самоврядування: рівень комуни та рівень міського району. На чолі кожного із цих рівнів стоїть власний мер та власна рада. На комунальному рівні Парижем, Марселем та Ліоном керує муніципальна рада та міський мер. Статус і повноваження цих органів та контроль за їхньою діяльністю в основному такий самий, як і для інших комун, але є деякі відмінності. Наприклад, у Парижі рада не має у своїй назві слова “муніципальна”, оскільки ця рада є одночасно генеральною радою департаменту Сени, межі якого співпадають з межами Парижу. Стосовно повноважень рад Парижа, Ліона та Марселя та їх мерів, то вони такі ж самі, як у відповідних органах інших міст Франції, з тією різницею, що частина повноважень передана відповідно радам і мерам міських районів. Аби не допустити антагонізму між районами та містом, над рішеннями ради району існує подвійний контроль. Перший рівень контролю – міський мер, який може вимагати повторного розгляду рішення, прийнятого на засіданні ради району. Якщо навіть після повторного розгляду мер вважатиме рішення незаконним, він може звернутись до адміністративного суду з поданням про відміну рішення, а за необхідності і про призупинення такого рішення упродовж 48 годин. Другим рівнем в такому контролі є право представника держави – префекта департаменту, вчиняти такі ж дії, як і мер міста. Така структура влади у великих містах створена з метою наближення адміністративної влади до жителів комуни [24].

Міста у США самі регулюють повноваження муніципалітетів, розробляючи хартії, які приймаються самостійно на референдумі або затверджуються адміністрацією штату. Теоретично муніципалітет, що має хартію самоврядності, у справах винятково місцевого значення діє самостійно, дотримуючись лише заборон, накладених конституцією та законами штату. По суті, американські міста з

особливим статусом не більш самостійні в основних питаннях управління, аніж інші ланки муніципальної системи. Перелік місцевих справ надзвичайно звужений законодавством штатів і суддівськими рішеннями, що є особливістю правової системи країни [25]. Тож практично усі питання можуть бути визнані такими, що виходять за межі муніципальної компетенції, місцевих інтересів, а отже, повинні регулюватися державою.

Виділяють такі основні аспекти організації публічної влади у містах із особливим статусом:

- відмова від створення органів державної влади і делегування їх повноважень органам місцевого самоврядування;
- тотальність територіальних кордонів муніципального утворення і регіону;
- наявність багаторівневої системи місцевого самоврядування у великих містах. Муніципальними утвореннями є як місто загалом, так і його окремі частини (райони);
- збереження єдності міського господарства за умов дублювання управлінських повноважень муніципалітету з державними і районними юрисдикціями [26].

На протипагу цьому варіанту, Лондон зазнав значного адміністративного подрібнення на частини, що здатні до самоврядування. Таким чином лондонській громаді вдалося позбавитись надлишкового державного контролю над використанням бюджетних коштів. Запровадження паралельного державного управління у великих містах або містах з особливим статусом властиве здебільшого унітарним країнам, хоча такі приклади зустрічаються і у федераціях (наприклад, Індія та Росія).

Європейський досвід свідчить, що поряд із розмежуванням повноважень між державними і муніципальними органами, повинна існувати чітка диференціація між внутрішніми міськими рівнями. В іншому випадку виділення внутрішньоміських муніципалітетів буде формальним. Як приклад можна навести ситуацію, що склалася в Берліні. З одного боку, наявна дуже складна адміністративно-територіальна структура, при якій і саме місто, і понад 20 його районів володіють правом на самоврядність. Проте ситуацію, яку деякі дослідники характеризують як історичний компроміс, на практиці значно ускладнює процес ухвалення рішень і процес управління Берліном [27].

Предмет дослідження даної статті обмежено лише розглядом столиці України – м. Києва та м. Севастополя, що мають свою специфіку.

Спеціальний статус міста Києва як столиці України визначається Законом України “Про столицю України – місто-герой Київ”, суть якого полягає у наявності особливостей щодо здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті, відповідно до Конституції України та інших законів України.

Місто Київ як столиця України є:

- політичним, адміністративним, духовним, культурним, історичним, науково-освітнім центром України;
- місцем розташування резиденції глави держави – Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, інших центральних органів державної влади; дипломатичних представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні. Крім того м. Київ є місцем розташування Київської обласної ради та Київської обласної державної адміністрації, Київської міської ради та Київської міської державної

адміністрації (далі – КДМА), а також територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.

Законом України “Про столицю України – місто-герой Київ” передбачаються:

– матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування у м. Києві (ст. 18, 19);

– гарантії забезпечення здійснення містом Києвом столичних функцій та відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також місцеві державні адміністрації (ст. 20, 21);

– особливості взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у місті Києві з іншими органами влади, підприємствами, підприємствами (ст. 24, 25).

Згідно із Законом “Про столицю України – місто-герой Київ” систему адміністративно-територіального устрою міста Києва складають райони в місті, а межі міста Києва встановлюються Верховною Радою України за поданням Київської міської ради, погодженим з відповідними радами, з урахуванням історичних, соціально-економічних та інших особливостей території відповідно до чинного законодавства.

Територія сучасного Києва – 827 кв. км. Особливістю міста є те, що в ньому розташована найбільша територіальна громада в Україні – населення Києва становить близько 2,8 млн осіб, або приблизно 5% всього населення України.

Систему адміністративно-територіального устрою міста Києва складають райони в місті – 10 районів: Голосіївський, Дарницький, Деснянський, Дніпровський, Оболонський, Печерський, Подільський, Святошинський, Солом’янський, Шевченківський.

Відповідно до ст. 140 Конституції України, частини другої ст. 7 та ст. 11 Закону України “Про столицю України – місто-герой Київ” (із змінами та доповненнями), статті 2 Закону України “Про статус депутатів місцевих рад” та з метою вдосконалення організації управління районами в місті Києві Київська міська рада рішенням “Про питання організації управління районами в місті Києві” № 7/4819 від 09.09.2010 р. вирішила: не утворювати районні у місті Києві ради, припинити з 31 жовтня 2010 року шляхом ліквідації районні в місті Києві ради та вважати повноваження депутатів районних у місті Києві рад V скликання припиненими з цієї ж дати, а також припинити з 31 жовтня 2010 р. шляхом ліквідації функціонування виконавчих органів районних в місті Києві рад, створивши відповідні районні в місті Києві державні адміністрації, підпорядковані Київській міській державній адміністрації. Реалізація такого рішення вимагає вирішення ряду проблем: це і проведення ліквідаційних комісій та відповідних правових процедур, проведення інвентаризації майна, що належали до комунальної власності територіальних громад районів міста Києва, та переданого, закріпленого за районними у місті Києві радами, їх виконавчими органами, районними у місті державними адміністраціями (по окремих районах їх статус відрізнявся), визначитись з подальшою долею підприємств, установ та організацій, які були створені або були у підпорядкуванні юридичних осіб, що ліквідуються, передачі відповідних документів тощо. Та найбільш складним, на нашу думку, стане законодавче врегулювання взаємовідносин, розподіл повноважень та функцій, між бюджетних відносин між містом (радою та виконавчим органом Київради (Київською міською державною адміністрацією) та районними в місті Києві

державними адміністраціями. При побудові конструкції взаємовідносин між Києвом та районами в місті Києві необхідно зважати на досвід їх співіснування та ефективності. Необхідно диверсифікувати ризики, передаючи вирішення головних соціальних питань на рівень району за принципом субсидіарності. Адже таким чином можна досягти порівняльності результатів, змагальності між районами, а отже, підвищення якості надання послуг.

Досить радикальне переформатування управління містом виходить за рамки простого усунення больових точок. По-суті, Київ може стати полігоном для відпрацювання інструментів взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на території.

Очевидним вже стала необхідність розмежувати повноваження міського голови та голови Київської міської державної адміністрації. Пропонується класична європейська модель – Київська міська рада та підпорядкований їй виконавчий комітет на чолі з міським головою, з одного боку, і КМДА, що здійснює контроль за дотриманням законодавства з іншої. Очолює останню голова адміністрації, який отримує статус аналогічний французьким префектам чи польським воєводам. Функції голови КМДА не ідентичні функціям інших голів місцевих державних адміністрацій, тому доцільно описати їх в законі. Зокрема, йдеться про інструменти контролю за діяльністю органів самоврядування. Насамперед, це можливість зупиняти рішення органів місцевого самоврядування та посадових осіб, якщо голова державної адміністрації вважатиме, що ці рішення суперечать закону. Конституція передбачає, що такі дії повинні супроводжуватись одночасним зверненням голови до суду. До того ж, для уникнення зловживань ця можливість повинна бути реалізована в досить короткий термін – до місяця для нормативно-правових актів і до п'ятнадцяти днів для актів одноразової дії. Окрема дискусія точилась навколо питання, чи набувають чинності акти одразу після їх прийняття, чи коли спливе термін їхньої перевірки державною адміністрацією. З одного боку акти, що не набрали чинності, не можуть бути опротестовані, з іншого – знаючи оперативність бенефіціарів деяких рішень Київради особливо щодо земельних питань, навіть півмісяця зволікань є неприпустимою розкішшю – за цей час можливо не тільки оформити право на земельну ділянку, але й перепродати її “добросовісному набувачу”. З огляду на це, компромісним рішенням є те, що акти набувають чинності одразу після опублікування, однак акти, які стосуються управління власністю, вступають у силу не раніше закінчення терміну, необхідного для перевірки їх легітимності.

При регламентуванні здійснення самоврядування у місті Києві як столиці необхідно враховувати історичні, культурні, соціальні, економічні та екологічні особливості столиці України.

Окремої уваги заслуговує питання формування Столичного округу чи міжмуніципальної взаємодії між Києвом та містами-супутниками.

Як вже зазначалось, Конституцією України передбачено спеціальний статус і для міста Севастополя, який передусім, визначається наявністю в ньому іноземних військових формувань і громадян іноземної держави. У цих умовах неможливо організувати класичну модель місцевого самоврядування, а тому воно повинне мати певні обмеження і виконувати лише функцію самостійного вирішення питань місцевого значення. З огляду на те, що в Севастополі, відповідно до ст. 118 Конституції України, виконавчу владу здійснюють місцеві державні адміністрації, керівником міста повинен бути голова міської державної адміністрації, що

призначається Президентом України, а не виборний міський голова. За цього необхідно враховувати те, що наявність в місті двох виконавчих органів, один з яких очолюватиме вибраний територіальною громадою міський голова, а інший – що призначається Президентом України голова міської державної адміністрації, призведе до існування в місті двох паралельних структур виконавчої влади з функціями і повноваженнями, які дублюються і перетинаються. Створювати таку ситуацію, наперед знаючи про її конфліктність, не можна. Закон України “Про статус міста-героя Севастополя” повинен вирішити виниклі проблемні питання, пов’язані з виконанням містом особливих функцій, таких як створення необхідних умов для сумісного базування Військово-Морських сил України і Чорноморського флоту Російської Федерації, зокрема надання на договірних умовах комунальних, соціально-культурних, транспортних й інших послуг відповідним військовим формуванням і органам управління; виконання, відповідно до делегованих державою повноважень, комплексу заходів щодо управління і координації діяльності, направленої на багатопільове використання територій і акваторій, державного і комунального майна військовими формуваннями тощо. Через відсутність законодавства, що регламентувало б, зокрема, питання здійснення самоврядування у цьому місті, територіальна громада Севастополя позбавлена багатьох самоврядних прав, зокрема права самостійно обирати міського голову, що значно звужує їх можливості у сфері місцевого самоврядування. Доцільним є створення спільної робочої групи Мінрегіонбуду та Севастопольської міськдержадміністрації з залученням науковців для роботи над проектом Закону “Про місто із спеціальним статусом Севастополь”.

Європейські експерти у Рекомендації Комітету місцевих та регіональних влад Ради Європи 102 (2001 р.) [28] відзначають наступні проблемні питання недосконалості правових основ місцевого самоврядування у містах з особливим статусом в Україні:

– прийняття окремих законів про міста Київ та Севастополь не повинно позбавити їх управління, що ґрунтується на повноцінній системі місцевого самоврядування, сформованій відповідно до європейських вимог (пункт 12 G);

– доцільно, щоб усі місцеві та регіональні ради і ради міст Києва й Севастополя мали свої виконавчі органи (політично підзвітні їм урядові структури) та адміністрації (штат) аж до внесення потрібних змін до Конституції, що буде свідченням конкретного впровадження європейських принципів самоврядування (пункт 12 F).

Висновки

Таким чином проведений аналіз засвідчив про необхідність якісного регламентування правових засад здійснення місцевого самоврядування у містах з особливим статусом – Києві та Севастополі, вдосконалення чинного Закону України “Про столицю України – місто-герой Київ” та ухвалення Закону “Про місто-герой Севастополь” сприятиме законодавчому визначенню їх спеціальних статусів, а також приведення законодавства України у відповідність до Європейської Хартії місцевого самоврядування та вищевказаних Рекомендацій Ради Європи.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямовувати на вироблення пропозицій щодо формування такої моделі місцевого самоврядування, яка сприятиме стабілізації політичної, економічної, соціальної, екологічної ситуації в цих містах, виробленню відповідних механізмів державного управління, що сприятимуть їх розвитку.

Література

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування : прийнята в Страсбурзі 15 жовтня 1985 р. // Місцеве самоврядування [Текст]. — 1997. — № 1/2. — С. 90—94.
2. Всесвітня декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні [Текст]. — К. : [б. в.], 1995. — Вип. 1/2 (6/7). — С. 65—69.
3. Європейська конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади 1980 р. [Текст]. — К. : [б. в.], 1992. — 13 с.
4. Европейская Хартия городов // Постоянная конференция местных и региональных органов власти Европы [Текст] (27 сес., 17 – 19 марта 1992 г., г. Страсбург). — Страсбург : [б. и.], 1992. — 59 с.
5. Европейская хартия городов II – Манифест новой урбанистики [Электронный ресурс] : Рекомендация 251 (2008) 15-й пленарной сессии Конгресса местных и региональных властей Совета Европы (27 – 29 мая 2008 г., г. Страсбург). — Режим доступа : [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jspRef=REC251\(2008\)&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jspRef=REC251(2008)&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864).
6. Муниципальное право Украины [Текст] / [Погорілко В. Ф., Баймуров М. О., Бальций Ю. Ю. та ін.] ; за ред. Баймуратова М. О. — [2-ге вид. доп.]. — К. : Правова єдність, 2009. — 716 с.
7. Панейко Ю. Теоретичні основи місцевого самоврядування [Текст] / Ю. Панейко. — Львів : Смерека, 1993. — 215 с.
8. Ткачук А. Місцеве самоврядування у Франції. На шляху до децентралізації [Електронний ресурс] / А. Ткачук. — Режим доступа : http://pdp.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=979:28a-a5.
9. Борденюк В. Місцеве самоврядування в механізмі держави: конституційно-правовий аспект / В. Борденюк // Право України [Текст]. — 2003. — № 4. — С. 12—17.
10. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні [Текст] : монографія / О. В. Батанов. — К. : Ін-т Держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.
11. Кравченко В. Муниципальное право Украины [Текст] / В. Кравченко, М. Пітцик. — К. : Атіка, 2003. — С. 408.
12. Куйбіда В. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні [Текст] / В. Куйбіда. — Львів : Літопис, 2001. — С. 324.
13. Пухтинський М. Розвиток місцевого самоврядування в Україні [Текст] / М. Пухтинський. — К. : Форум, 2001. — 284 с.
14. Кушнір М. О. Статут територіальної громади: законодавчі проблеми та шляхи їх вирішення / М. О. Кушнір // Стратегічні пріоритети [Текст]. — 2008. — № 3. — С. 157—162.
15. Міста районного значення України: проблеми соціально-економічного розвитку [Текст] : аналіт. доп. / за ред. С. О. Білої. — К. : НІСД, 2009. — 45 с.
16. Агранофф Р. Огляд європейських традицій місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Р. Агранофф. — Режим доступа : http://pdp.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=976:138-a5.
17. Новіцкі З. Місцеве самоврядування в Польщі [Текст] / З. Новіцкі, М. Новіцка. — Варшава : [б. в.], 2000. — 39 с.
18. Regulski J. Local government reform in Poland: an insider's story [Text] /

J. Regulski. — Budapest : OSI/LGI, 2003. — 263 p.

19. Система муниципального управления [Текст] : учеб. [для вуз.] / под ред. В. Б. Зотова. — СПб. : Лидер, 2005. — 493 с.

20. Там же.

21. Скороход О. П. Правові засади самоврядування у містах з особливим статусом (на прикладі країн ЄС) / О. П. Скороход // Стратегічні пріоритети [Текст]. — № 4(13). — 2009. — С. 166—172.

22. Таболин В. В. Муниципальное городское право / В. В. Таболин // Правовые и организационные основы деятельности органов местного самоуправления [Текст] / В. В. Таболин, А. В. Корнеев. — М. : Формула права, 2000. — С. 304.

23. Адміністративний кодекс Франції [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://www.iupdp.org/index.php?option=com_content &view=article&id=111:3-9-14-code-administratif-french-administrativecode-on-local-government&catid=43:draft-laws-and-subordinate-legislation-of-other-countries-&Itemid=79](http://www.iupdp.org/index.php?option=com_content&view=article&id=111:3-9-14-code-administratif-french-administrativecode-on-local-government&catid=43:draft-laws-and-subordinate-legislation-of-other-countries-&Itemid=79).

24. Ткачук А. Місцеве самоврядування у Франції...

25. Скороход О. П. Правові засади самоврядування у містах з особливим статусом... — С. 166—172.

26. Там само.

27. Баранов К. К. Бюджетный федерализм и местное самоуправление в Германии [Текст] / К. К. Баранов. — М. : Изд-во “Дело и Сервис”, 2000. — С. 240.

28. Про стан місцевої й регіональної демократії в Україні : Рекомендація 102 (2001) Ради Європи // Постійна конференція місцевих і регіональних влад Європи [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://www.coe.kiev.ua/docs/kmpbe/r102\(2001\).htm](http://www.coe.kiev.ua/docs/kmpbe/r102(2001).htm).

**O. Lebedynska,
N. Hrynychuk,
S. Sivkov**

IMPLEMENTATION OF SELF-GOVERNMENT IN CITIES WITH SPECIAL STATUS: LEGAL PRINCIPLES AND MECHANISMS

The features of local self-government in cities with special status in Ukraine are analysed. New approaches to rate setting of definite issue through the implementation of world experience, international legal standards are suggested.

Key words: local self-government, powers, the special status of cities, legal principles, mechanisms.